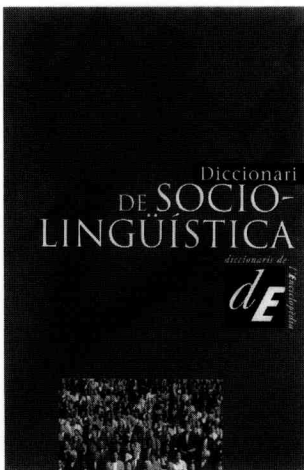

La sociolingüística catalana, després d'assolir un moment àlgid de producció entre 1991-1996, ha travessat posteriorment uns anys de relatiu estancament. La davallada de quantitat, però, no es correspon pas amb una minva de la qualitat. En són exemples, entre molts altres, el manual de Boix i Vila (1999), els llibres de Calaforra (1999), Querol (2001) i l'obra que ara ressenyem. No és pas la primera ocasió en què els autors s'interessen per aquests temes. Aquest mateix equip ja havia col·laborat en l'elaboració de la *Història social i política de la llengua catalana* (1996); per la seva banda, Francesc Ruiz i Rosa Sanz han publicat *Dialectes geogràfics* (1990) i *La formació de la llengua catalana* (1990), mentre que Jordi Solé i Camardons, entre altres títols, ha publicat *Poliglòtisme i raó*; *El discurs ecodiològic de Delfi Dalmau* (1998); *Iniciació a la sociolingüística* (1992); *Sobirania sociolingüística catalana* (1991) i *Sociolingüística per a joves* (1987).

Fer un diccionari, tant si és general com de caire temàtic, és un desafiament que supera l'esforç unipersonal i demana la col·laboració d'un equip de treball. A risc de caure en l'anècdota, però amb la certesa que no significa cap demèrit, voldríem esmentar que fa uns pocs anys, un dels autors de l'obra que ressenyem, recollint una necessitat que hi havia en l'ambient i que havia estat plantejada en els cenacles sociolingüístics, va fer una consulta —a més d'altres— a l'Institut de Sociolingüística Catalana amb les primeres notes i articles per a un diccionari de sociolingüística. La creació d'un equip de treball per

a la confecció de l'obra va fer que guanyés en volada, profunditat i perspectiva.

Només amb una tasca metòdica i constant, com la que al llarg de cinc anys ha estat empresa pels autors, es pot superar l'handicap que suposa no poder comptar amb cap precedent. Certament, hi ha una munió de bons diccionaris de lingüística i de sociologia. Però en cap de les llengües amb més parlants d'Europa no hi ha cap diccionari de sociolingüística. Ni un. Per substituir aquests precedents inexistents, els autors han hagut d'assumir una àmplia, minuciosa i ingrata tasca de despullament de textos, reflex de la qual és la llarga bibliografia referenciada.

Un cop establerts els fonaments, cal seleccionar els materials. En la primera edició d'una obra com la que comentem, no es pot pretendre pas incloure tots els autors, ni totes les llengües del món, ni totes les institucions. Cal establir uns criteris i atendre-s'hi. De la lectura atenta de l'obra sembla deduir-se que el criteri ha estat donar preferència a tot el que és relacionat amb la llengua catalana i la comunitat catalanoparlant, «sense oblidar que la sociolingüística no és un exotisme local, sinó una disciplina científica amb referents arreu del planeta» (p. 16). Deduïm, doncs, que els autors han optat per elaborar un diccionari en català, des de Catalunya, amb vocació d'universalitat. La possible traducció a altres llengües demanaria només l'adaptació dels exemples a la realitat cultural de destinació.

Atès que, sens dubte, caldrà preparar aviat una segona edició de l'obra, suggerim que es podria aconseguir una millora diferenciant tipogràficament les entrades corresponents a conceptes d'ús general entre els especialistes, d'aquelles veus d'ús més circumscrit a un autor o a uns pocs. Els autors d'aquest diccionari són els únics sociolingüistes d'arreu que han estudiat a fons el sistema categorial de la disciplina i per això se'ls pot considerar els més capacitats per potenciar noves veus. Així, el lector, en consultar les entrades corresponents a hàpax com *esprint de les dones*, *axiomes de complementarietat* o *llengua base*, podrà distingir-les d'altres de

tan consolidades com per exemple *diglòssia*, *préstec* o *normativització*.

Quant al text corresponent a les entrades del diccionari, la valoració ha de ser positiva: el llenguatge és sostingut però totalment entenedor; el to contingut, amb una latent emotivitat, fruit d'un compromís cívic ineludible, que li atorga un plus d'atractiu; l'extensió de cada entrada en general és l'apropiada, amb una estructura triangular típica: comença per la definició més pròpia d'un diccionari, per després entrar en aspectes més propis d'una enciclopèdia; els exemples, curiosament triats i complementaris al text.

Entre els diversos aspectes d'interès presents en aquesta obra, cal destacar el fet que ha estat publicada per una editorial consolidada que garanteix una eficient distribució per tot el domini lingüístic i que es plasma en una alta qualitat bibliològica, com ho palesen la maquetació i la tipografia, i el gran nombre de remissions i referències creuades que permeten una millor i més aprofundida aproximació al coneixement. Esment especial mereix l'índex temàtic, ja que permet una lectura sistemàtica de l'obra a partir dels grans centres d'interès establerts, cobreix la funció d'un diccionari d'ús i facilita que l'usuari lector identifiqui el mot més escaient per al concepte que només albira de manera nebulosa.

Creiem que, a partir de la seva publicació, el *Diccionari de Sociolingüística* s'erigirà en una obra de referència en la sociolingüística catalana i, òbviament, en la general per tres motius: perquè servirà de font d'inspiració a d'altres diccionaris de lingüística o sociolingüística, perquè farà injustificable que els sociolingüistes malbaratin el temps inventant etiquetes per a conceptes que ja estan batejats, i perquè permetrà que estudiants de secundària i d'universitat puguin afinar més en la comprensió de la disciplina. Un obra, en definitiva, perquè la sociolingüística, catalana i d'arreu, avanci heurísticament i es perfeccioni. En benefici de totes les llengües.

Llengua i Ús

Diccionari de sociolingüística

Francesc Ruiz, Rosa Sanz i Jordi Solé i Camardons. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2001. 328 p. (Diccionaris de l'Enciclopèdia. Diccionaris Temàtics)

Autors

Jordi Bañeres Barril
Joan M. Romaní Olivé
Institut de Sociolingüística Catalana